

BESLUT

2020-12-14 Dnr: 20/04205

SAKEN

Utrikesbyrån: Ljuger som Trump, SVT2, 2020-09-23, program om USA:s president; fråga om opartiskhet

BESLUT

Programmet frias. Det strider inte mot kravet på opartiskhet.

PROGRAMMET

Programmet inleddes med att sekvenser från olika nyhetsinslag visades samtidigt som en speakerröst sa följande.

Donald Trump ljuger som ingen amerikansk president tidigare, visar granskningar. Men trots att han så ofta blir påkommen med lögnar står både parti och hans väljare bakom honom. Hur kommer det sig att Donald Trump kommer undan med alla sina lögnar?

Sedan presenterades programmets tre medverkande gäster, en Donald Trump-supporter, en utrikesreporter från Sveriges Television AB (SVT) samt en pr-strateg tillika före detta republikan. Därefter sa programledaren följande.

Ja, Donald Trump har levererat mängder av lögnar under sina fyra år vid makten enligt mediegranskningar. Men vi ska här kolla exakt hur han slirar på sanningen. För Trump är ändå en ganska framgångsrik lögnare.

Efter detta följde en diskussion om ett uttalande som Donald Trump gjort om att Barack Obama grundade Islamiska Staten. Sedan sa programledaren följande.

Det finns ett politiskt institut som heter Politifact som har granskat uttalanden av Trump och hans föregångare Obama. Och deras granskning visar att Trump, han ljugar i 51 procent av de här uttalandena som Politifact har kollat på medan Obama han ljög bara i 12 procent. Och Trump då han talar bara sanning i 13 procent av sina uttalanden.

Därefter fortsatte diskussionen i studion och varvades med bildsekvenser från amerikanska nyhetsprogram som visade situationer där Donald Trump ljugit. Det spelades även upp en förinspelad intervju med en amerikansk historiker som skrivit en bok om hur amerikanska presidenter ljugit genom tiderna. Han sa bland annat

att han trodde att många av Donald Trumps anhängare var medvetna om att han använder sig av lögnerna men att de gillade lögnerna och därför inte såg så allvarligt på det. I den avslutande delen av programmet diskuterades bland annat varför Donald Trump lyckats så bra med att tilltala vissa väljargrupper och en intervju med en borgmästare i en småstad i Minnesota som röstade på Donald Trump i det amerikanska presidentvalet 2016 spelades upp.

ANMÄLNINGARNA

Anmälarna anser sammanfattningsvis att programmet innebar ett ställningstagande mot Donald Trump. Agendan med programmet var att skapa opinion mot USA:s president genom att bland annat upprepade gånger kalla honom för lögnare.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT anser att programmet överensstämmer med kravet på opartiskhet och anför sammanfattningsvis följande.

Det är ett obestriddigt faktum och väl belagt via granskningar av olika amerikanska institut som FactCheck.org och Politifact.com samt mediehus som Washington Post och New York Times att Donald Trump återkommande ljugar.

Faktagranskningssajten Politifact.com har återkommande granskat både Donald Trump och Barack Obama. Kartläggningen visade att av de granskade uttalanden har 51 procent av Donald Trumps varit falska, jämfört med 12 procent av Barack Obamas.

Rubriken på programmet var "Ljuga som Trump", eftersom Donald Trump ljuger ymnigt, framgångsrikt och på ett varierat sätt. Formuleringen i programbeskrivningen "Utrikesbyrån borrar i vad Trump ljugar om och varför han inte ifrågasätts av sitt parti", var ämnad att väcka nyfikenhet och sammanfatta programmets premiss. Syftet med programmet var att tittaren skulle få en djupare förståelse för varför Donald Trump ljugar och vilka metoder han använder. Under höstens säsong av *Utrikesbyrån* har flera avsnitt tagit upp det stundande presidentvalet i USA. Säsongens första avsnitt handlade om Demokraternas presidentkandidat Joe Biden och fokuserade på vad åldersfaktorn kunde spela för roll för hans kandidatur.

En konservativ bloggare medverkade som gäst för att utifrån en Donald Trump-anhängares perspektiv fördjupa och förklara Donald Trumps agerande. Bloggaren fick bemöta i stort sett varje påstående om att Donald Trump ljugar och fick mest talartid jämfört med de två övriga inbjudna gästerna. Det är värt att notera att bloggaren också ansåg att Donald Trump ljugar, även om han ansåg att kritiken var överdriven. En före detta republikan och PR-strateg medverkade som Donald Trump-kritiker men uttryckte vid flera tillfällen förståelse för Donald Trumps taktik. Till exempel sa han att det är ett genialiskt tillvägagångssätt. Han uttryckte

också förståelse för Donald Trumps väljare och deras irritation över det upplevda föraktet från eliterna på USA:s kuster.

SVT anser att *Utrikesbyrån* har en etablerad form där spetsiga formuleringar används för att rubriksätta programmen, program som sett till helheten bjuder på en nyanserad fördjupning. Detta ligger i linje med SVT:s uppdrag att kommentera och belysa händelser och skeenden. De möjligen värderande omdömen som förekom från programledaren i det aktuella programmet anser SVT är i linje med kravet på opartiskhet utifrån kommentarsskyldigheten.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet).

Kravet på opartiskhet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Bestämmelsen innebär bland annat att en programledare eller reporter inte får göra värderande uttalanden eller ta ställning i kontroversiella frågor. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande.

Av betydelse för bedömningen är också bestämmelsen om att SVT ska stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden samt granska myndigheter, organisationer och företag som har inflytande på beslut som rör medborgarna (8 § i sändningstillståndet). Denna skyldighet innebär enligt granskningsnämndens praxis att ett program eller inslag kan ha en kritisk infallsvinkel utan att strida mot kravet på opartiskhet. Med kommentarsskyldigheten följer ett visst utrymme för värderande omdömen.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden konstaterar att *Utrikesbyrån* är ett diskussionsprogram med tillfälligt medverkande gäster för vilket kravet på opartiskhet kan ställas lägre än på företrädare för programföretaget. Utgångspunkten för det aktuella programmet var ett antal granskningar som visat att USA:s president Donald Trump ljugit mer än någon annan amerikansk president. I programmet redovisades statistik som illustrerade hur ofta Donald Trump ljugit under sin mandatperiod och flera uttalanden av Donald Trumps problematiserades av gästerna. Det förhållandet att programmet utgick från denna tydligt redovisade premiss medför inte att det strider mot kravet på opartiskhet. Mot bakgrund av ovanstående anser nämnden inte heller att programmets tillspetsade rubriksättning eller programledarens förhållningssätt innebar en överträdelse av kravet på opartiskhet.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson, Clas Barkman, Berivan Yildiz, Bo-Erik Gyberg, Gunnar Springfeldt, Kristina Åberg och Sofia Olsson Olsén efter föredragning av Johannes Wik.

På granskningsnämndens vägnar

Dag Mattsson

Johannes Wik

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.